

A közösségek szerepvállalása a helyi gazdaságfejlesztésben

**TERET a vidéknek!
konferencia**

**Pécs, Kodály Központ
2012. szeptember 28.**

I. Miért fontosak a közösségek és mi közük a gazdaságfejlesztéshez?

A gazdaságilag magukra hagyott térségek nem sokat várhatnak az ún. *külső modellektől*, mert azok éppen most kerülnek válságba, a fenntarthatóság problémájával nézve szembe.

A fejlesztés ezentúl már csak a helyi lakosság által kidolgozott sajátos *alternatív stratégiákon* és a *helyileg önállóan kialakított terveken* alapulhat, mégpedig a lakosság szükségleteinek és erőforrásainak újfajta értékeléséből, illetve egybevetéséből kiindulva.

Az élhető vidékért: gazdaság- és közösségfejlesztés

Ehhez hozzáértő, közösségben gondolkodni tudó és cselekvőképes lakosságra van szükség, mert ki más is működtetné a közösségi-gazdasági-környezeti rendszereket, mint a tudatos és elkötelezett helyi közösség?

A sikeres, fenntartható vidékfejlesztéshez a következő közösségi funkciók érvényesülésére lenne szükség

1. Közösségiség

A helyi közösségeknek és közösségi csoportoknak nagy szerepük van a teljes emberi életet magába foglaló közösségi lét kialakításában: a helyi kultúra elsajátításában, megőrzésében és továbbfejlesztésében, az e folyamatot szabályozó értékek és normák kialakításában, és mindezek gyakorlattá szervezésében.

Amikor értékválságról, morális válságról, bizalmi válságról, a kultúra válságáról és ki tudja még milyen válságokról beszélünk, fel kell ismernünk, hogy **közösségi és demokratikus szocializáció nélkül e válságok nem kezelhetők megfelelően.**

A szétesett és atomizált helyi közösségek megújítása a legtöbb helyzetben igényli a külső, közösségfejlesztői beavatkozást, mert a közösség önerőből nem tudja megoldani ezt a feladatot.

folyt.

Kívánatos esetben a közösség tagjai számára **érték** a saját közösségük, mert ***szocializációjuk*** (egész életen át tartó *tanulás!*) fontos eleme a **közjó** gyarapítása. Ismerik közösségük tágabb és szűkebb kultúráját, természeti-környezeti adottságait, jelenlegi társadalmi problémáit és ezen változtatni akarva ***cselekednek*** is a közösségükért.

folyt. Példák a közösségiség fejlesztésére

- Helyi tantervek, kisebbségi tantervek kidolgozása: közösségismeret, a helyi fejlesztési terv szocializációs vonzatai, a közösségi gazdasági kultúra fejlesztése – ifjúsági közösségi vállalkozások, demokráciatanulás az életben és az iskolában – gyermek és ifjúsági önkormányzatok;
- Községi iskolák, közösségi oktatás, ökoiskolák – aktív gyakorlati munka rendszeres megszervezése a településen, a helyi közösségek jövőjének megszervezése, helyi kampányok, közösségi innovációk bemutatása, stb.
- Tanulókörök, népfőiskolák, felnőttképzés stb.

2. Közösségi gazdaság

A korszerű közösség tagjai 'gazdaság' alatt a helyi tulajdonban vagy közösségi ellenőrzés alatt lévő erőforrások közösségi kiaknázását értik. Az erőforrásokat számba veszik és fejlesztik, „áldozatokat” is hozva – képeznek, tanulnak, közösségi vállalkozásokat hoznak létre, kapcsolatokat szerveznek, stb.

folyt.

Ez azonban hosszú folyamat és olyan hozzáértések meglétét teszi szükségessé, amelyek a legtöbb közösségben hiányoznak. Akkor születhetnek helyi fejlesztési stratégiák, ha fejlesztjük a lakosok közösséghez tartozását és a közösségi tanuláshoz-cselekvéshez megteremtjük a szükséges feltételeket is.

folyt. példák

- Mindaz, amit e konferencián látunk, hallunk
- Helyi (szociális) szövetkezetek
- Helyi pénz-rendszerek – cserekereskedelem, szívesség szolgálatok, helyi pénzrendszer (Balatoni Korona, Kékfrankos Sopronban) stb.
- Magnet Bank, Öko-Takarék, stb. modellek

3. Közösségi részvétel - cselekvő állampolgáriság

Ideális esetben a közösség tagjai között érvényesül a *részvétel* egyéni, közösségi, szociális és politikai síkon is.

A demokrácia-tanulás végigkíséri egész életútjukat.

Rendszeresen – spontánul és szervezeten is – kommunikálnak egymással.

Létrehozzák közösségi/civil szervezeteiket és közösségi nyilvánosságukat.

Ismerik és elfogadják egymást.

A kölcsönös szívességek és együttműködés hálózatában élnek.

Gyermekkoruktól felkészülnek jogaik megismerésére és kötelességek gyakorlására, aktív állampolgárként élnek.

Mindez kedvező környezetet teremt a közösségi gazdaságfejlesztéshez, mert annak előfeltétele.

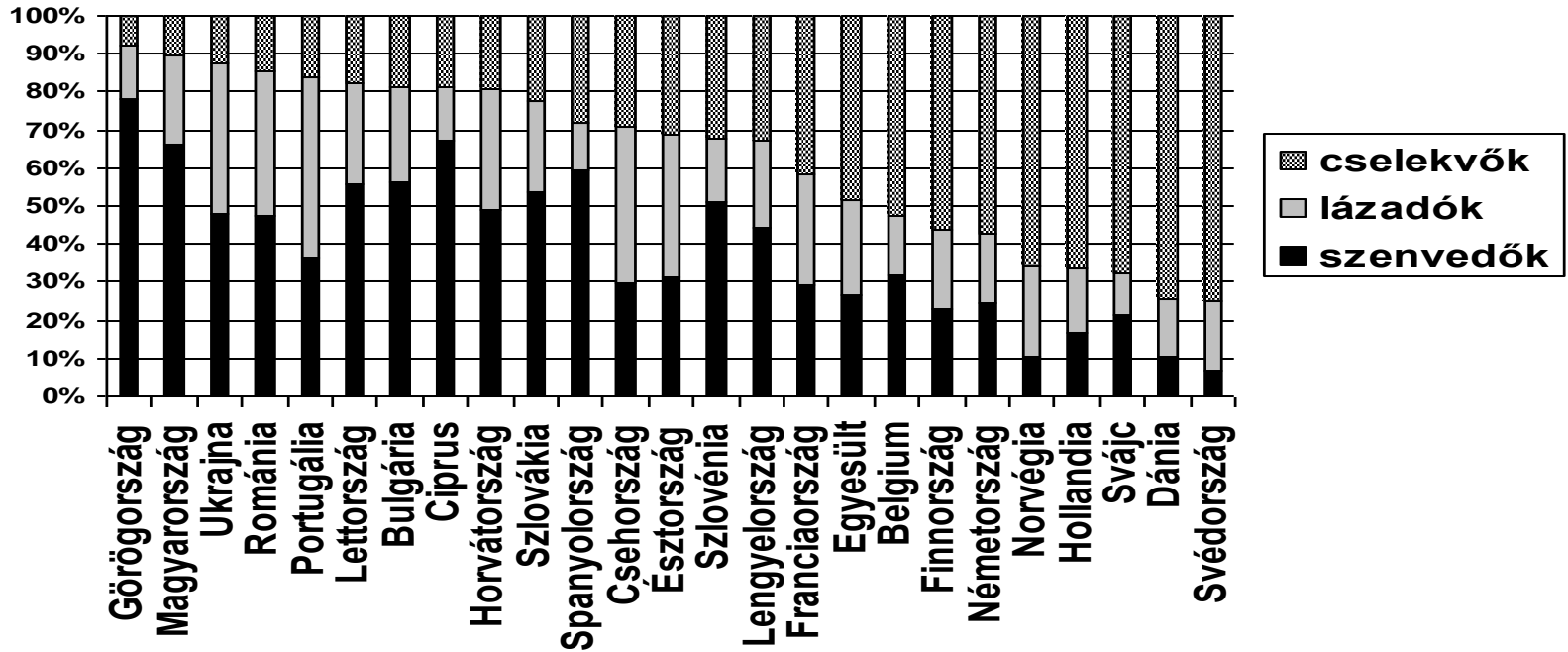
***folyt.* példák a részvétel fontosságára:**

A cselekvő állampolgáriság állásáról két kutatásra hívom fel a figyelmet

- Csepeli György - Prazsák Gergely vizsgálata, 2010, Parola 2010/3. szám
- a társadalmi tőke magyarországi mérései és az évenkénti Közbizalom-felmérések, Parola 2004/3. szám és évenkénti publikációl

www.kozossegfejlesztes.hu

A „cselekvők”, a „lázadók” és a „szenvedők” megoszlása az egyes európai országokban – Csepeli György, Prazsák Gergely, 2010

4. Közösségi kontroll

Egy jó közösségben, szervezett civil testületeken keresztül, megvalósul a közösségi **kontroll** funkciója. A kontroll alapját a közösség értékei és normái jelentik, valamint a köz ügyei iránti elkötelezettség, felelősség és a cselekedni tudás képessége és technikáinak ismerete.

Nem csak az állampolgárok és közösségi csoportjaik számára fontos a közös normák betartása, hanem a döntéseket hozó testületeknél is. El kell érünk, hogy a lokális civil társadalom részt vegyen a döntések előkészítésében, esetleg javaslatokat is nyújtson be, s a döntés után a közösség ellenőrizze a döntések végrehajtását.

Folyt. Kérdéseim:

- Működik-e ma a közösségek érték és normaképző szerepe?
- Vajon megszervezte-e már annyira magát a civil társadalom, hogy részt tudjon venni a döntéselőkészítésben, a döntéshozatalban és kontrollálni tudja a döntések végrehajtását?

5. Szolidáris közösség

A kölcsönös támogatás, s az ahhoz vezető együttműködés segítségével a közösség tagjai megvalósítják azokat a feladatokat, amelyek túl nagyok, vagy túl sürgősek ahhoz, hogy egy egyedülálló személy kezelni tudja őket.

A közösség ügyel arra, hogy tagjai közül senki se legyen kirekesztve és segíti bajba került tagjait. Igyekszik érvényesíteni az erőforrásokhoz és a tudáshoz való hozzáférést tagjai számára.

Folyt.

A kollektív típusú, közös tudaton alapuló szolidaritás a modern társadalmakban mindenütt fokozatosan gyengül, de a rendszerváltással szinte egy csapásra omlott össze.

Ez nem jelenti a szolidaritás megszűntét, hiszen a természeti katasztrófák utáni segítségben, az önkéntességben és adományozásban lakosságunk eddig még mindig példászerűen teljesített.

De a mindennapokban a nem a *közülünk valóval*, hanem a *másokkal* történő, bonyolultabb szolidaritás nehezen működik.

Földrajzilag és társadalmilag is egyre szegregáltabbá válik a társadalom, s a szolidaritáspótló intézmények (szociális rendszerek) diszfunkcionalitása pedig fokozódik.

folyt. Mit tehetünk?

- Megerősítjük közösségeinket – a tudás, szervezettség, fegyelem növelése (Schumacher, 1966)
- Elérjük, hogy a szabályozási, finanszírozási rendszer segítse a közösségi szolidaritás újjáéledését és megerősödését
- Kommunikáció, egymás megismerése, közös élmények szerzése – megértés, egyetértés, közös ügyek.

II. Közösségi együttműködés

1. Kommunikáció – kommunikáció – kommunikáció

Megnyerni a helyi közösséget! Az identitástudat fejlesztése - Önmagunk és helyzetünk megismerése, megértése

Bemutatkozás, önbemutató, csoportbemutató – kik vagyunk mi, így, együtt? A saját kultúra megismerése, az összetartozás megélése: vannak-e közös történeteink?

Mit jelent a számunka itt élni? Identitásunk tartalma.

2. Táguló világok - viszonyítási pontok keresése

„Kihez képest vagyok az, aki?”

A lokalitáson túllépő kapcsolatszervezés abban segít, hogy a helyi közösség mind nyitottabbá váljon, azaz minél több érdemi szállal kapcsolódjon szűkebb és tágabb környezetébe, a kistérség, a régió és Európa más helyi közösségeihez. A nyitáshoz egyre inkább hozzátartozik a szomszédos megyék, tájegységek, régiók, a szomszédos országok és Európa ismerete.

Folyt.

A más kultúrák, nyelvek megismerése új vonatkozási keretet hoz létre a közösségek életében, az összehasonlítás a saját értékek kikristályosodásához, az életünk jobbításához vezet

A szomszédolás, tanulmányutak, kistérségi műhelymunkák, az országos találkozók, konferenciák és a nemzetközi porond való részvétel mind-mind a közösség nyitottá válását segítik elő.

3. A saját helyzet javítása, együttműködés, hálózatépítés

- *A kapcsolatok szerveződhetnek szektorokon belül és között is. A szektorokon belüli szervezések az önkormányzatok, a civil szervezetek és a vállalkozók helyinél tágabb körre érvényes kapcsolatrendszerének kialakulásához vezetnek.*
- *A szektorok közötti szervezések pedig már fejlesztési programok közös tervezéséhez és megvalósításához vezethetnek.*

4. Párbeszéd a 3 szektor intézményei között és belül

Intézmények újjáalakulási folyamata

A közszolgálati intézmények nem függetlenek társadalmi környezetüktől, s bár fő feladatuk a törvények betartásával nyújtott szakszerű szolgáltatás, szabad mozgástereit a közegével való rugalmasabb, empatikusabb működés kialakítására, és a többi intézménnyel való rendszeres együttműködésre kellene kitöltenie annak érdekében, hogy a rászoruló felvegyék a kapcsolatot az intézményekkel, ill. hogy ne vesszenek el a rendszerben.

E kívánatos változások is gyakran igényelnek közösségfejlesztői beavatkozást.

A közösség alapvető létfeltétel

„Az embernek mint fajnak nagy evolúciós újítása a közösség kifejlődése. Nem az egyének versenye a döntő az emberi evolúcióban, hanem a közösségeké. A közösség sokfejű, százkezű, tevékeny, mindenre figyelő **biológiai és kulturális konstrukció**... Millió éves fejlődése alatt megbízható, kiegyensúlyozott környezetet biztosított az emberi életnek... Az emberi természet számára a közösség az optimális működési tér... olyan helyi közösségeket kell kialakítani, amelyekben mindenki megtanulja, hogy az ember csak közösségekben életképes, és a központosítás előnyeinek megőrzése mellett a helyi kultúra a legfőbb jó és legfontosabb emberi érték.” Csányi Vilmos

Köszönöm szépen a figyelmet!

dr. Vercseg Ilona
vercseg@kkapcsolat.hu

